

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

BİRLİK PENCERESİNDEN

YENİ EKONOMİ PROGRAMI

Bilindiği üzere Türkiye ekonomisinde bir süredir önemli ve daha çok da olumsuz nitelikte gelişmeler yaşanmaktadır. Döviz kurlarındaki dalgalanma, enflasyon ve faizlerde artış hemen hemen her kesimin iş ve yaşam alanına yansıyan başlıca gelişmeler olarak dikkat çekmektedir. Küresel, bölgesel ve ulusal dinamiklerin beslediği bu sürecin tersine dönmesi ve istikrarlı ortamın yeniden oluşması en büyük temennimizdir. Ancak dalgalanmaların boyutları, bunun ekonominin içsel dinamikleri ile kendiliğinden olmayacağını, bazı ilave ekonomi politikası araçlarının devreye alınması gerektiğini ortaya koymaktaydı. Bu bağlamda da Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Berat Albayrak tarafından açıklanan ve 2019-2021 yıllarını kapsayan Yeni Ekonomi Programı oldukça büyük önem taşımaktaydı. Zira ekonominin aktörleri bir yol haritası ve bu harita çerçevesinde yönlendirme ihtiyacı hissediyordu.

Bilindiği gibi Merkez Bankası tarafından 13 Eylül tarihinde 625 baz puanlık faiz artışı yapılarak döviz kurlarındaki artış yönlü dalgalanmanın kontrol edilmesi istenmişti. Bu konuda kısmi de olsa bir mesafe alınmasının ardından gözler yeni adıyla Yeni Ekonomi Programına çevrilmişti. Beklentiler sıkı para politikasının nasıl bir maliye politikası ile destekleneceği ve 2019 yılı hedeflerinin nasıl belirleneceği üzerine odaklanılmıştı. Programın açıklanmasının ardından ekonomi kamuoyunun genel algısı Yeni Ekonomi Programının “ihtiyaçlara cevap veren” nitelikte olduğu yönünde olmuştur. Dolayısıyla Programın ekonomi kamuoyu tarafından olumlu algılandığı söylenebilir.

Programın detaylarına bakıldığında 2019 yılı için; yavaş bir büyüme hızı, 2018 yılına göre gerilemiş olsa da yüksek bir enflasyon, biraz artmış işsizlik ve oldukça gerilemiş cari açık hedeflendiği görülmektedir. Programın Türkiye ekonomisinin yumuşak karnı haline gelen cari açığın düşürülmesine odaklandığı anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu hedeflerin yakalanıp yakalanmayacağı sadece Türkiye’de uygulanacak ekonomi politikalarına değil aynı zamanda dünya ekonomisinde yaşanacak gelişmelere de bağlı olacaktır.

Nitekim ticaret savaşlarının daha da sertleşmesi, küresel spekülasyon sermaye hareketlerinin yönü, ABD’de faiz artışlarının devam edip etmemesi gibi birçok faktör Türkiye ekonomisindeki gelişmeleri etkileyebilecektir.

Ekonomide yaşanan gelişmeler ve Yeni Ekonomi Programı birlikte ele alındığında Türkiye ekonomisinin bir geçiş sürecine girdiği anlaşılmaktadır. Bu sürecin sonunda ekonomide yapısal bir dönüşümün gerçekleşmesi ve yeniden yüksek sürdürülebilir büyüme patikasına ulaşılması öngörülmektedir. Yapısal dönüşüm ile üretim yapısında yüksek katma değerli teknolojik ürünlere yönelim, dışa bağımlılığın azalması ve yeni yönetim sistemi ve ekonominin ihtiyaç duyduğu yeni kurumsal yapıların oluşturulması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan geçiş sürecinde ekonominin daha düşük oranda büyümesi ve istihdam yaratma kapasitesinin yavaşlaması söz konusu olacaktır. Ayrıca enflasyon hızının yeniden tek hanelere gerilemesinin zaman alacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Yeni Ekonomi Programı geçmiş yıllara göre daha farklı bir ekonomik konjonktür öngörmektedir. Başta esnaflarımız olmak üzere tüm ekonomik birimlerin hem Programın hedefleri ve politika taahhütlerini hem de öngörülen konjonktürü iyi okuması gerekmektedir.

Gelinen noktada ekonomideki geçiş sürecinde her kesimin dikkatli davranması gerektiği açıktır. Bu bağlamda; enflasyonun düşmesine destek olunması, istihdam artışına katkı vermeye çalışılması, yerli ürün kullanmaya her zamankinden daha fazla özen gösterilmesi, personelin eğitimine kaynak ayrılması, her düzeyde inovasyon imkanlarının zorlanması uygun olacaktır. İnaniyoruz ki ülkemiz yaşanan dalgalanmayı ve ekonomide yeniden yapılanma sürecini en iyi şekilde atlatacak ve yarınlara daha güçlü hazırlanacaktır.

ZEKERİYA MUTLU
BAŞKAN

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

ESNAF VE SANATKAR KÖŞESİ

TÜRK PARASININ KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARAR

İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, 7 Eylül 2018 tarihinde yayımladığı Basın Bülteni ile döviz kurları ve enflasyon artışından kaynaklanan esnaf ve sanatkar sorunlarına dikkati çekmişti.

Bu sorunlardan biri; kira sözleşmelerini döviz cinsinden gerçekleştiren esnaf ve sanatkarlar/işletme sahipleri ile ilgiliydi.

Bu kapsamda; döviz kuru artışından olumsuz etkilenen esnaf ve sanatkar işletmelerimiz için; döviz ile kiralamanın yapıldığı alanlarda kiraların Türk Lirası'na (TL) dönüştürülerek bir yıl boyunca dondurulması yönünde düzenleme yapılması gerektiği ifade edilmişti. TL'ye dönüştürmede ise Dolar ve Euro için Ocak-Ağustos dönemi ortalaması olan; 1 Dolar = 4,38 TL, 1 Euro = 5,23 TL düzeyindeki kurların referans alınması önerilmiştir.

Basın Bülteni aracılığıyla kamuoyu ile paylaşılan bu önerimizin ardından, Cumhurbaşkanlığı tarafından, 13 Eylül 2018 tarih ve 30534 sayılı Resmi Gazete'de "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kararda;

Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, menkul ve gayrimenkul alım, satım, taşıt ve finansal kiralama dahil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövizle endeksli olmayacağı" belirtilmektedir.

Bununla birlikte, önceden döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedellerin ve sözleşmelerin ise **30 gün içinde Türk Parası cinsinden taraflarca yeniden belirleneceği** ifade edilmektedir.

Diğer bir sorun olarak; yüksek enflasyon oranları nedeniyle işyerleri kira olan esnaf ve sanatkarlarımızın maliyetleri ciddi oranda artmıştır. Henüz yılın sekizinci ayında Yİ-ÜFE'nin (yurtiçi üretici enflasyonu) **yüzde 32,1** düzeyine ulaşmış olması; kira artışlarını Yİ-ÜFE'ye göre gerçekleştiren esnaf ve sanatkarlarımız için son derece önemli bir maliyet olmaktadır.

Hükümetimiz, bu soruna çözüm olarak;

"kira artışlarının Yİ-ÜFE enflasyon oranına göre değil, TÜFE enflasyonuna (tüketici enflasyonu) göre düzenleneceğini" açıklamıştır.

Bu karar, 20 Eylül 2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Yeni Ekonomi Programı" nda yer almaktadır.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

EKONOMİ GÜNDEMİ

İKİNCİ ÇEYREKTE BÜYÜME

TÜİK 2018 yılı ikinci çeyreğine ilişkin büyüme verilerini 10 Eylül tarihinde açıkladı. Buna göre Türkiye ekonomisi 2018 yılının ikinci çeyreğinde **yüzde 5,2** düzeyinde büyüdü. Zorlu konjonktürde bunun oldukça yüksek bir büyüme oranı olduğu söylenebilir. Ancak bu büyüme hızı, ulusal ve küresel koşullar nedeniyle, bu yıl göreceğimiz son yüksek oranlı büyüme olacaktır. Türkiye'nin büyümenin kaynaklarını gözden geçirmesi ve verimlilik artışı temelli, yatırım ve ihracat öncelikli yeni bir rotaya yönelmesi gerekiyor. Zira 2001 krizi sonrası girilen spekülasyon dış kaynağa bağımlı tüketim çekişli büyüme yolunun artık sonuna gelinmiştir. Yapılması gereken şey; stratejik düşünerek gelinecek noktayı avantaja dönüştürmek, bunun için de sanayi ve tarımsal üretimi artırarak daha çok ihracat ile büyüme. Merkez Bankası net döviz-altın rezervlerinin 30 milyar doların altına düştüğü bir ortamda bu daha da zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin de etkisiyle, daha çok kamu ve özel tüketim çekişli büyüme. Dünya ekonomisindeki gelişmeler ve Türkiye'nin zorlu içsel koşulları nedeniyle bunun daha fazla sürdürülmesi oldukça güçtür ve Yeni Ekonomi Programı da bunun sürdürülemediğini kabul etmektedir. Nitekim Programda 2018 yılının ilk yarısında yüzde 6,2 olan büyüme hızının yılın tamamında yüzde 3,8'e düşeceği öngörülmüştür.

Diğer taraftan ikinci çeyrekteki büyümenin alternatif maliyetinin de yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 2017 yılının ikinci çeyreğine göre bu yılın ikinci çeyreğinde bütçe açığı yüzde 149 oranında artarak 25 milyar TL'yi geçmiş, merkezi yönetim borç stokunda yüzde 18'lik artış olmuş, çeyreklik toplam TÜFE enflasyonu yüzde 1,5'ten yüzde 6,1'e yükselmiş, cari açık yüzde 29 oranında artmıştır. Dolayısıyla bu büyüme Türkiye'ye pahalıya mal olmuş gibi görünmektedir.

Böylesi bir büyümenin ayrıca sürdürülebilirlik sorunu olduğu da açıktır. Ayrıca kur artışlarının mal ve hizmet dış ticareti üzerindeki etkileri belirginleşmiştir. Nitekim yarım Euro ve yarım Dolardan oluşan döviz sepetinin yüzde 27 oranında arttığı ikinci çeyrekte mal hizmet ihracatı yüzde 4,5, buna karşılık mal ve hizmet ithalatı binde 3 oranında artmıştır. Kur artışlarının ihracatı desteklediği görülmektedir.

Diğer taraftan ikinci çeyrekte hizmet ve sanayi çekişli ancak dengesiz bir sektörel büyüme yaşanmıştır. Nitekim ikinci çeyrekte hizmetler sektörünün yüzde 8, sanayi sektörünün yüzde 4,3, inşaat sektörünün binde 8 oranında büyüdüğü anlaşılmaktadır. Tarım sektörünün yüzde 1,9 oranında küçülmesi ise sektördeki kan kaybının devamına işaret etmektedir. Bu durum sektörün bütünüyle yeniden ele alınmasının zorunluluğuna işaret etmektedir.

Yılın ikinci çeyreğinde harcamalar yönünden büyüme verileri incelendiğinde özel tüketimin yüzde 6,3, kamu tüketiminin yüzde 7,2, yatırımların yüzde 3,9 oranında büyüdüğü görülmektedir. Yatırımların artmasına rağmen ciddi bir nitelik sorunu olduğu görülmektedir. Zira inşaat yatırımları yüzde 6,6 oranında artarken makine teçhizat yatırımları adeta yerinde saymış, ancak binde 6 oranında artmıştır. Bu durum kur artışlarından ve geleceğe ilişkin beklentilerin olumsuz dönmelerinden makine teçhizat yatırımlarını oldukça olumsuz etkilediği anlamına gelmektedir.

Kısaca ifade etmek gerekirse Türkiye ekonomisi bir yol ayrımına gelmiştir. Artık eskisi kadar dış kaynak elde edilmesi de yüksek oranlı büyüme hızlarının yakalanması da güç görünmektedir. Bu nedenle yapısal reformlarla desteklenmiş bir ekonomide yeniden yapılanma programına ihtiyaç bulunmaktadır. Temennimiz yeni yönetim sistemi ve yeni ekonomi yönetiminin başarılı olması ve Türkiye'nin daha güçlü ve büyük bir ekonomi sağlamasıdır.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

SAYILARLA EKONOMİ

	2017					2018							
GÖSTERGE	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS
İMALAT SAN. KKO (%)	78,8	79,0	79,7	79,9	79,0	78,2	77,8	77,8	77,3	77,9	78,3	77,1	77,8
OTOMOBİL SATIŞI(Toplam-adet)	54.890	53.423	70.488	75.956	99.694	26.611	35.901	59.798	55.108	57.227	41.225	42.024	26.976
OTOMOBİL İHRACATI(Toplam-adet)	44.926	64.166	79.904	83.223	69.036	73.408	73.956	87.525	79.786	77.297	68.030	82.198	30.528
TOPLAM İSTİHDAM (Bin kişi)	28.828	28.797	28.645	28.515	28.288	28.029	28.166	28.499	29.009	29.138	29.314		
İŞSİZ SAYISI(Bin kişi)	3.404	3.419	3.287	3.275	3.291	3.409	3.354	3.210	3.086	3.136	3.315		
İŞSİZLİK ORANI (%)	10,6	10,6	10,3	10,3	10,4	10,8	10,6	10,1	9,6	9,7	10,2		
TOPLAM MEVDUAT(Milyon TL)	1.372.970	1.387.452	1.438.022	1.459.543	1.455.955	1.474.143	1.469.696	1.508.241	1.555.673	1.635.881	1.603.939	1.661.041	1.845.631
TL MEVDUAT FAİZİ (3 Aylık)	13,0	13,0	13,1	13,2	13,6	13,7	13,6	13,6	13,8	14,1	16,2	18,6	
TL MEVDUAT FAİZİ (6 Aylık)	13,5	13,4	13,3	13,3	13,6	13,6	13,6	13,5	13,5	13,7	14,6	15,9	
TL MEVDUAT FAİZİ (12 Aylık)	13,2	13,4	13,5	13,5	13,5	13,6	13,7	13,7	13,8	13,9	14,9	16,0	
TOPLAM KREDİLER(Milyon TL)	1.988.723	2.027.120	2.083.451	2.129.478	2.134.607	2.149.996	2.168.568	2.237.424	2.282.557	2.417.508	2.406.416	2.466.378	2.772.047
MALİ KREDİLER (Milyon TL)	52.633	54.976	56.137	57.933	61.022	60.487	58.159	63.084	65.131	71.087	72.211	75.721	90.668
TİCARİ KREDİLER (Milyon TL)	1.470.347	1.498.801	1.551.607	1.519.530	1.586.954	1.601.143	1.618.657	1.676.645	1.716.104	1.841.823	1.820.397	1.873.516	2.161.503
TÜKETİCİ KREDİLERİ (Milyon TL)	379.738	384.986	388.434	392.393	397.382	398.970	402.129	407.327	409.796	412.884	419.729	421.520	420.538
KONUT(Milyon TL)	185.078	186.940	188.310	189.962	191.624	192.042	192.682	193.675	194.147	195.310	200.392	201.178	199.126
TAŞIT (Milyon TL)	6.709	6.673	6.723	6.843	7.195	7.151	7.151	7.232	7.270	7.299	7.234	7.157	6.975
DİĞER (Milyon TL)	187.951	186.940	193.401	195.588	198.563	199.777	202.296	206.420	208.379	210.275	212.103	213.185	214.437
KREDİ KARTI (Milyon TL)	86.005	88.357	87.273	87.622	89.249	89.396	89.623	90.368	91.526	91.714	94.079	95.621	99.338
KREDİ FAİZİ (Taşit %)	16,3	16,4	15,7	14,5	14,6	17,5	18,0	17,4	18,2	18,9	21,7	24,1	26,4
KREDİ FAİZİ (Konut %)	13,0	12,9	13,0	13,1	13,5	14,1	14,7	14,8	14,9	13,9	13,1	16,9	19,0
KREDİ FAİZİ (Ticari %)	17,3	16,6	16,5	16,3	17,1	17,2	17,7	17,6	17,3	18,0	22,5	23,5	28,3
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam-Milyon TL)	30.818	31.005	31.742	32.924	33.412	33.766	34.597	36.384	39.527	41.630	42.172	42.988	44.757
TL CİNSİNDEN(Milyon TL)	25.874	25.929	26.257	27.134	27.863	28.209	29.102	30.555	33.592	34.969	35.862	36.415	36.520
DÖVİZ CİNSİNDEN(Milyon TL)	4.944	5.076	5.485	5.790	5.548	5.557	5.495	5.829	5.936	6.661	6.310	6.573	8.237
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam içindeki pay-%)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,7	1,6
BANKACILIK SEKTÖRÜ TAKİPTEKİ ALACAK(Milyon TL)	62.912	62.617	63.461	63.643	63.807	63.970	64.629	65.573	66.550	67.942	73.433	76.058	
Kredi Kartları	7.971	7.625	7.667	7.536	7.409	7.230	7.195	7.296	6.895	6.941	7.209	7.347	
Ferdi Kredi Konut	832	834	834	820	812	812	815	803	803	809	827	831	
Ferdi Kredi Otomobil	214	214	212	210	206	207	207	206	204	202	200	202	
Ferdi Kredi Diğer	10.460	10.194	10.273	10.226	10.129	10.043	9.972	10.096	10.060	10.133	9.992	10.224	
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	8.344	8.451	8.990	8.739	8.623	8.601	9.031	9.077	9.361	9.581	9.026	9.336	
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	2.336	2.332	2.353	2.367	2.261	2.291	2.281	2.316	2.369	2.349	1.968	1.986	
İnşaat	6.116	6.145	6.299	6.468	6.491	5.914	5.934	6.074	6.144	6.280	5.985	6.484	
Gıda Meşrubat ve Tütün San.	1.953	1.953	2.028	2.032	2.139	2.151	2.099	2.171	2.254	2.291	2.359	2.358	
Diğer	24.686	24.869	24.805	25.244	25.737	26.720	27.095	27.532	28.459	29.355	35.868	37.289	
PROTESTO EDİLEN SENET SAYISI (Bin adet)	79,9	82,8	78,2	80,2	77,4	75,5	68,3	69,6	67,2	77,6	75,3		
PROTESTO EDİLEN SENET TUTARI (Milyon TL)	1.019,10	1.135,70	1.239,40	1.056,20	1.155,80	1.238,30	968,6	1.017,50	1.156,90	1.347,10	1.242,20		
KARŞILIKSIZ ÇEK ADETİ(Bin adet)	12,3	24,0	36,4	24,6	14,4	33,9	21,0	17,3	31,2	26,1	15,5	43,4	35,6
KARŞILIKSIZ ÇEK TUTARI (Milyon TL)	561,8	927,9	1.361,40	1.131,10	811,8	1.401,70	954,5	909,3	1.381,90	1.224,00	916,2	2.063,70	1.787,80
KURULAN ŞİRKET SAYISI	6.674	5.105	6.992	6.971	5.998	9.631	7.167	7.580	8.563	8.297	5.599	6.871	
KAPANAN ŞİRKET SAYISI	1.313	951	1.375	1.228	2.163	2.417	682	780	623	652	752	1.017	
TÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	10,68	11,20	11,90	12,98	11,92	10,35	10,26	10,23	10,85	12,15	15,39	15,85	17,90
ÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	16,34	16,28	17,28	17,3	15,47	12,14	13,71	14,28	16,37	20,16	23,71	25,00	32,13
İHRACAT (Yıllık-Milyon \$)	152.851	153.764	154.866	156.266	157.337	158.516	159.565	160.656	161.673	162.363	162.151	163.587	
İTHALAT(Yıllık-Milyon \$)	216.560	221.246	225.509	229.115	233.794	239.732	242.848	245.302	248.073	249.215	248.489	247.064	
ORTALAMA DOLAR KURU	3,5160	3,4710	3,6660	3,8830	3,8510	3,7760	3,7810	3,8840	4,0570	4,4180	4,6320	4,7520	5,7350
ORTALAMA EURO KURU	4,1470	4,1410	4,3120	4,5540	4,5570	4,5920	4,6770	4,7900	4,9870	5,2270	5,4120	5,5500	6,6130
EURO/DOLAR PARİTESİ	1,1800	1,1930	1,1760	1,1730	1,1830	1,2160	1,2370	1,2330	1,2290	1,1830	1,1680	1,1680	1,1530